

Драган ЗАЈКОВСКИ

ЦРКОВНИТЕ ПРИЛИКИ ВО МАКЕДОНИЈА ВО ПЕРИОДОТ НА АКАКИСКАТА ШИЗМА (484 – 518)

Иако навидум поразени на вселенскиот собор во Халкедон во 451 година, приврзаниците на монофизитското учење во 60-тите и 70-тите години на V век го задржале влијанието во Александријската патријаршија. Тие чекале поволен момент јавно да се спротистават на одлуките за осуда на монофизитизмот. Веќе во втората половина на 70-тите години на V век промонофизитското свештенство во Александрија успеало да се наметне како сериозен фактор во тамошната црковна ерархија. Со нивна помош во 477 година за нов александриски патријарх бил хиротонисан Петар Монг кој веднаш истапил против халкедонскиот симбол на верата, заземајќи монофизитски став во толкувањето на христовата природа.

Од друга страна, пак, тоа е периодот на сè поголемото заладување на односите меѓу Римската црква и Константинополската патријаршија пред сè поради 28. канон од Халкедонскиот собор. Римскиот папа воопшто не сакал да ја признае рамноправноста на Константинополската патријаршија што било причина за влошување на односите меѓу двете највлијателни црковни столици во тогашната христијанска екумена.¹ Соочен со притисоците од Рим, константинополскиот патријарх се обидел своите сојузници да ги најде на Истокот сред александрискиот и антиохискиот патријарх. Во тој контекст треба да се разбере обидот на константинополскиот патријарх Акакиј за постигнување на црковно единство меѓу двете патријаршии: Константинополската и Александријската. Воедно тој ја имал целосната поддршка од императорот Зенон (474 - 491) кој инсистирал на црковно помирување, плашејќи се од можноста религиозните несогласувања да условат политичката нестабилност во Византија. Императорот бил свесен дека обезбедувањето на политичката стабилност неминовно подразбира надминување на црковно – теолошките несогласувања.

¹ F. Dvornik, *Vizantija i rimski primat*, Beograd 2009, 46.

Компромисот бил изнајден летото 482 година кога императорот Зенон испратил декларација до Александриската патријаршија за надминување на христолошкиот спор. Оваа декларација во историографијата е позната како Хенотикон и нејзината цел била да понуди компромис кој ќе доведе до помирување меѓу Константинополската, Александриската и Антиохиската патријаршија.² Во Хенотиконот се потенцирала никејско – константинополската догма, признавајќи ги единствено одредбите од првите три вселенски собори. Содржината на Хенотиконот требало да ги задоволи минималистичките барања на двете страни и оттука во него воопшто не е спомната природата на Исус Христос одбегнувајќи какво било нејзино формулирање.³

Издавањето на Хенотиконот и признавањето на легитимитетот на Петар Монг предизвикале остри реакции во Рим. Папата Феликс III (483 – 492) испратил тричлено пратеништво во Константинопол со писма до императорот Зенон⁴ и патријархот Акакиј⁵ во кои се осудувало издавањето на Хенотиконот и се изразувано негодување од прифаќањето на Петар Монг за александриски патријарх. Сепак, и покрај овој притисок, Константинополската патријаршија останала на своите ставови што, пак, било повод, папата, во јули 484 година да свика помесен црковен собор во Рим на кој било осудено донесувањето на Хенотиконот, а Акакиј и Петар Монг биле екскомуницирани од Црквата.⁶ На ова веднаш реагираше Акакиј кој го

² Evagrius Scholasticus, Ecclesiastical History III, 13 – 14 (ed. Edward Walford, [London 1846], reprint 2008); cf. The Ecclesiastical History of Evagrius Scholasticus, III, 13 - 14 (translated with an introduction by Michael Whitby, Liverpool 2000, 127) Во тој период на чело на Антиохиската црква стоел Петар Гнафевс кој бил противник на одлуките донесени на Четвртиот Вселенски Собор одржан во Халкедон во 451 година.

³ Антонов Владимировиќ Карташов, Васељенски Сабори, том I, Београд 1995, 415; The Cambridge History Of Christianity, volume 2: Constantine to c.600, ed. A. Casiday and F.W. Norris, Cambridge 2008, 17; Рајко Братој, Ранохристијанската црква во Македонија и нејзините односи со Рим, Македонско наследство, година V, број 13, Скопје 2000, 47; Митко Б. Панов, Борбата на Римската црква за црковно господство во Македонија на преминот од антиката во средниот век (IV – VI), сп. Историја, бр. 1 – 4 (1995/1996), Скопје 1996, 69.

⁴ Epistola I, Felicis Papae III Ad Acacium Constantinopolitanum, col. 0893D - col.0898D (PL 58)

⁵ Epistola II, Felicis Papae III Ad Zenonem Imperatorem, col. 0899A – col.0904C (PL 58)

⁶ „Acacius, qui secundo a nobis admonitus statutorum salubrium non destitit esse contemptor, meque in meis creditit carcerizandum, hunc Deus, coelitus prolata sententia, de sacerdotio fecit extorrem. Ergo si quis episcopus, clericus, monachus, laicus, post hanc denuntiationem eidem communicaverit, anathema sit, sancto Spiritu

избришал името на папата Феликс III од диптихот на Константинополската патријаршија. На тој начин започнала т.н. Акакиева шизма; на едната страна биле Константинополската и Александриската патријаршија, а пак, на другата застанала Римската црква заедно со западните епископии под нејзина јурисдикција.

Во новонастанатите услови на раскол, епископиите во Македонија добиле на важност во борбата за превласт меѓу папата и патријархот во Константинопол. Уште на почетокот од шизмата епископите од Македонија предводени од солунскиот епископ Андреј, кои дотогаш биле лојални на Рим, ја смениле политиката и застанале на страната на Константинопол. Со тоа, всушност, престанал да постои Солунскиот викаријат формиран во 412 година. Неговите епархии влегле под јурисдикцијата на Константинополската патријаршија. На тој начин Константинопол ја воспоставил црковната власт во Македонија.

Причините за оваа промена се должат на сè поголемите несогласувања кои ги имал солунскиот епископ со папата во врска со јурисдикцијата во решавањето на црковните прашања во префектурата Илирик. Овој антагонизам меѓу Солунскиот викаријат и римскиот папа вешто го искористил патријархот Акакиј кој му ветил на Андреј одредени привилегии доколку ја прифати јурисдикцијата на Константинополската патријаршија.⁷

Акакиската шизма продолжила и во времето на папата Гелазиј (492 – 496). За време на неговиот понтификат Римската црква направила обид да го обнови Викаријатот во Солун и на тој начин да ги врати изгубените позиции во Македонија и Илирик. Меѓутоа овие напори само делумно вродиле со плод. Имено, папата, единствено успеал да ги придобие дарданските епископи на своја страна, додека, пак, епископите од Македонија останале доследни на политиката блиска до константинополскиот патријарх. За ова сведочат четирите писма од кореспонденцијата на папата Гелазиј со дарданските епископи и писмото до лихнидскиот епископ Лаврентиј.

exsequente“ (Edictum Sententiae Felicis Papae Propter Acacii Episcopi CP. Damnationem, col 0934B [PL 58]); сп. Collectio Veronensis 5, (ed. E.Schwartz, Acta conciliorum oecumenicorum, Tom I: Concilium Universale Ephesenum, Munchen 1925/1926); в. The Cambridge History of Christianity..., 17. Во 489 година на одржаниот синод на Римската црква бил екскомунициран и Петар Гнафев (Epistola III, Felicis Papae III Ad Petrum Fullonem, Ex Synodo Romana, col.0903 – col.0912D, (PL 58); сп. Collectio Berolinensis 26 [ed. E.Schwartz, Publizistische Sammlungen 6 – 7, 76])

⁷ Митко Б. Панов, Борбата на Римската црква за црковно господство во Македонија..., 69; Историја на Македонскиот народ, група автори, том I, Скопје 2000, 228.

Според хронолошкиот редослед, прво од кореспонденцијата на папата Гелазиј со дарданските епископи е писмото кое се датира во 493 година. Во него се бара епископите од оваа провинција да се спротистават на политиката на константинополскиот патријарх и да останат лојални на Римската црква.⁸

Како одговор на ова, дарданските епископи испратиле писмо до папата во кое соопштуваат дека остануваат верни на Римската црква. Во него се осудува учењето на Евтих, Петар Монг и Акакиј и воедно се бара од папата да испрати претставник со чија помош би се регулирале црковните односи во Дарданија во согласност со папската политика.⁹ Писмото во Рим го однел дарданскиот свештеник Трифо потпишано од шестмина дардански епископи меѓу кои како прв стои потписот на „*Joannes episcopus sacrosanctae Ecclesiae Scopinae metropolitanae civitatis*“.¹⁰

Во овој контекст е тезата на Рајко Братож¹¹ кој смета дека горенаведеното писмо на дарданските епископи упатува на одржување на синодско заседание. Тој воедно изразува мислење дека синодот се одржал во Скупи под претседателство на скупскиот епископ. Меѓутоа, во изворите од наведениот период отсутнуваат податоци за одржување на синод на епископите од Дарданија и оттука ова прашање останува отворено. Она што со сигурност се знае е дека епископите од Дарданија во 90-тите години на V век останале лојални на политиката на римскиот папа.

Освен во Дарданија, Римската црква се обидела да го врати влијанието на целата територија на Источен Илирик која пред акакиската шизма влегувала под јурисдикција на Солунскиот викаријат. За ова сведочи недатираното писмо на папата Гелазиј I испратено до

⁸ Gelasius Papa, Epistola III, Ad Episcopos Dardaniae, col.0023B (PL 59); сп. Sacrorum Conciliorum Nova Amplissima Collectio, Ad Episcopos Dardaniae, 14 - 15. (ed. Joannes Dominicus Mansi, tomus VIII, Florentiae 1760) Во писмото се спомнува „*coepiscopum nostrum Ursicinum*“ чие епископско седиште се уште останува непознато.

⁹ Rescriptum Episcoporum Dardaniae Ad Gelasium Papam, col.0021D – col.0022D (PL 59); сп. Sacrorum Conciliorum Nova Amplissima Collectio, Rescriptum Episcoporum Dardaniae Ad Gelasium Papam, 13. (ed. Joannes Dominicus Mansi, tomus VIII, Florentiae 1760)

¹⁰ Освен скупскиот епископ – митрополит Јован во писмото се спомнуваат Боносиј, Самуил, Верианиј, Фауениј и Урсиниј чиишто епископски седишта не се спомнуваат и оттука сè уште остануваат непознати. (Rescriptum Episcoporum Dardaniae Ad Gelasium Papam, col.0022D [PL 59])

¹¹ Рајко Братож, Op.cit., 47.

лихнидскиот епископ Лаврентиј.¹² Во него папата го известува Лаврентиј за активностите во правец на враќање на јурисдикцијата над Солунската црква. Но и покрај континуираните обиди на Римската црква да ја врати јурисдикцијата во Македонија, изворите недвосмислено потврдуваат дека тие останале безуспешни.

Во годините кои следеле, во времето на понтификатот на папата Анастасиј II (496 – 498), изворите ништо не соопштуваат за црковните односи во Источен Илирик и Македонија. Тоа е период на интензивирање на напорите за надминување на акаиската шизма условен од дипломатската активност меѓу византискиот император Анастасиј I (491 – 518) и остроготскиот крал Теодорих (454 – 526). Во тој контекст треба да се разгледува посетата на Константинопол на двајцата епископи од Римската црква кои заедно со патрикијот Фест¹³ во 497 година го врачиле барањето до византискиот император да го признае легитимитетот на Теодорих како император на Западот. Тие во исто време донеле писмо од папата Анастасиј II до константинополскиот патријарх Македониј II (495 – 511) во кое се барало да го избрише името на Акакиј од диптихот како услов за надминување на шизмата.¹⁴ Ваквото барање било одбиено од страна на патријархот со што обидот за надминување на акаиската шизма завршил неуспешно.

Следните податоци за црковните прилики во Македонија се датираат од времето на последните години од понтификатот на папата Симах (498 – 514), а најмногу од времето на папата Хормизд (514 – 523). Тоа е периодот кога епископиите во Македонија биле под целосна јурисдикција на Константинопол. За ова сведочи писмото на папата Симах датирано на 8. октомври 512 година упатено до епископите, свештенството, монасите и народот „*per Illyricum Dardaniam et utramque Daciam*“.¹⁵ Во него се вели дека во тие области Црквата е еретичка алудирајќи на нејзиното црковно – литургиско општење со Константинополската патријаршија. Во писмото папата бара да ги прекинат врските со Константинопол и повторно да се вратат под јурисдикцијата на Римската црква.

Борбата за црковна превласт во Македонија и Илирик добила на интензитет во втората деценија од VI век. Како што соопштува

¹² Epistola XI, Ad Laurentium De Lignido Episcopum, col.0019C – col.0021C (PL 59); сп. Sacrorum Conciliorum Nova Amplissima Collectio, Ad Laurentium De Lignido Episcopum, 10 - 12. (ed. Joannes Dominicus Mansi, tomus VIII, Florentiae 1760)

¹³ Патрикијот Фест ја извршувал функцијата princeps senatus.

¹⁴ Anastasius Papa, Epistola I (PL 60)

¹⁵ Sacrorum Conciliorum Nova Amplissima Collectio, Symmachus, Epistola XI, 245 - 246. (ed. Joannes Dominicus Mansi, tomus VIII, Florentiae 1760); сп. Рајко Братој, Оп. cit., 52.

Теофан Исповедник во неговата Хронографија, во 515 година вкупно 40 епископи од Илирик и Хелада се собрале заедно и решиле да ги прекинат односите со својот митрополит – солунскиот епископ Доротеј кој бил во црковно единство со константинополскиот патријарх. Тие испратиле писмо до римскиот папа Хормизд во кое го известиле дека ја прифаќаат неговата јурисдикција.¹⁶ Од сведоштвото на Теофан Исповедник може да се претпостави дека овие 40 епископи свикале синод на кој заеднички ја донеле одлуката за одделување од солунската митрополија.

За новонастанатите црковни прилики во Илирик сведочи и преписката помеѓу папата Хормизд и митрополитот Авит од градот Виен во Галија. Во писмото датирано во 516 година Авит му соопштува на папата дека знае за сменетиот став на Срквите во провинциите Дакија, Илирик и Скитија,¹⁷ а, пак, папата во одговорот од 15. февруари 517 година вели дека „*Dardania et Illyricus vicina Pannoniae*” се на страната на Рим.¹⁸

Според сведоштвото од сочуваната папска кореспонденција, папата Хормизд, уште во првите години од неговиот понтификат започнал со притисоците насочени кон Константинополската патријаршија со цел да бидат прифатени неговите услови за надминување на акаиската шизма. Од овој период датира обемна кореспонденција на папата со византиските императори Анастасиј I и Јустин, потоа со солунскиот епископ Доротеј, константинополските патријарси Тимотеј I (511 – 518) и Јован II (518 – 520), како и со многумина други епископи од Византија. Од досега сочуваните писма „девет од нив се преписка меѓу Хормизд и императорот Анастасиј I,¹⁹ седум меѓу

¹⁶ „*Episcopo vero Thessalonicensi ob imperatoris metum cum Timotheo Constantinopoleos episcopo communionem tenente, quandraginta Illyrici Graeciaeque episcopi una convenientes, tabulis etiam testibus professi sunt, ab eo, velut a proprio metropolitano, se discedere, missisque Romam tabulis Romani pontificis communionem observare polliciti sunt*” (Theophanis, Chronographia, A.M. 6008, 139, col. 378 [PG 108]); сп. Рајко Братој, Оп. cit., 56; Митко Б. Панов, Борбата на Римската црква за црковно господство во Македонија..., 69.

¹⁷ Epistola Aviti Episcopi Viennensis Ad Hormisdam Papam, col. 0394 (PL 63)

¹⁸ Epistola X, Ad Avitum Viennensem Episcopum, col. 039D – col. 0397A (PL 63)

¹⁹ Epistola Anastasii Ad Hormisdam Pontificem, col.0369D – col.0370B; Epistola II, Ad Anastasium Imperatorem, col.0370C – col.0371B; Epistola Anastasii Augusti Ad Hormisdam Pontificem, col. 0374A; Epistola IV, Ad Anastasium Imperatorem Augustum, col.0374B; Epistola V, Ad Anastasium Imperatorem Augustum, col.0379B – col.0381A; Epistola Anastasii Imperatoris Ad Hormisdam Per Legatos sedis apostolocae missa, col.0381B – col.0383A; Epistola Anastasii Imperatoris Ad Hormisdam Papam, col.0383B – col.0383C; Epistola VI, Ad Anastasium Augustum, col.0384A – col.0385A; Epistola Anastasii Ad Hormisdam, col.0409C – col.0410A (PL 63)

Хормизд и императорот Јустин,²⁰ пет писма се од кореспонденцијата со солунскиот епископ Доротеј,²¹ едно со константинополскиот патријарх Тимотеј I²² и шест писма со неговиот наследник патријархот Јован II.²³ “

За нашиот предмет на проучување од посебна важност е кореспонденцијата меѓу папата Хормизд и солунскиот епископ Доротеј која содржи вкупно пет писма. Нивната содржина сведочи за континуираните неуспешни притисоци кои ги вршел папата врз солунскиот епископ со цел да го придобие на своја страна.²⁴

Ваквата силна црковно – дипломатска активност на Римската црква неминовно предизвикала реакции од страна на константинополскиот патријарх Тимотеј и императорот Анастасиј I, кои со низа мерки се обиделе да го елиминираат или барем да го ограничат папското влијание во Илирик. Како што соопштува комесот Марцелин, императорот Анастасиј I во 516 година во Константинопол повикал пет епископи приврзаници на политиката на папата: Лаврентиј од Лихнидос (Нов Епир), Алкиз од Никопол (Стар Епир), Домниј од Сердика, Гајаниј од Наисус и Евангелиј од Павталија – сите тројца од провинцијата Средоземна Дакија.²⁵ Ова, всушност, значело некој вид

²⁰ Epistola Justinii Imperatoris Ad Hormisdam, col.0426D – col.0427A; Epistola XXVII, Ad Justinum, col.0427B – col.0427C; Epistola Justinii Ad Hormisdam, col.0427D – col.0428B; Epistola XXVIII, Ad Justinum Augustum Responsorio, col.0428C – col.0429A; Epistola XXXII, Ad Justinum Augustum, col.0435B – col.0437A; Epistola Justinii Ad Hormisdam, col.0448D – col.0449B; Epistola XLIV, Ad Justinum Augustum, col.0454B – col.0455B (PL 63)

²¹ Epistola Dorothei Thessalonicensis Episcopi Ad Hormisdam Pontificem, col.0371C – col.0372D; Epistola III, Ad Dorotheum Thessaloninsem Episcopum, col.0373A – col.0373C; Epistola XXII, Ad Dorotheum Episcopum Thessalonicensem, col.0408D – col.0409B; Relatio Dorothei Episcopi Thessalonicensis, col.0499D – col.0500B; Epistola LXXIII, Ad Dorotheum Thessalonicensem Episcopum, col.0500C – col.0500D (PL 63)

²² Epistola XII, Ad Timotheum Constantinopolitanum Episcopum, col.0399C – col.0400A (PL 63)

²³ Ad Joannis Episcopi Constantinopolitani, col.0429B – col.0429D; Epistola XXIX, Ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum Responsorio, col.0430A – col.0430D; Epistola XXXIV, Ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum, col.0438B – col.0439B; exemplum Libelli Joannis Episcopi Constantinopolitani, col.0444A – col.0445B; Joannis Ad Hormisdam, col.0449D – col.0450C; Epistola XLV, Ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum, col.0455C – col.0456D (PL 63)

²⁴ сп. Митко Б. Панов, Борбата на Римската црква за црковно господство во Македонија..., 69.

²⁵ „*Laurentium praeteria Lychnidensem, Dommnionem Serdicensem, Alcissum Nocopolitanum, Gaianum Naisitanum et Euangelum Pautaliensem, catholicos Illyrici sacerdotes, suis Anastasius praesentari iussit obtutibus*” (Marcellinus, Chronica, IX, 3 [ed. Brian Croke, Sydney 1995, 38])

на егзил за споменатите пет епископи поради нивната непослушност кон Константинопол и воедно претставувало силна порака до останатите илирски епископи кои се приклопиле кон политиката на Римската црква. Токму во овој контекст треба да се напомене дека егзилот на епископот Лаврентиј во Константинопол траел седум години, пред повторно да му биде дозволено да се врати во Лихнидос каде што и починал на повеќе од 80 -годишна возраст.²⁶

До промена во црковните односи меѓу Рим и Константинопол дошло во времето на императорот Јустин (518 – 527) кога биле создадени поволни политичко – црковни услови за надминување на акакиската шизма. Императорот, уште во првите две години од стапувањето на престолот, извршил силен притисок врз константинополскиот патријарх Јован II (518 - 520) да ги прифати условите на папата за помирување меѓу двете Цркви. Со таа цел во 518 година епископите под јурисдикција на константинополскиот патријарх одржале помесен црковен собор во Константинопол на кој изразиле подготвеност за надминување на акакиската шизма.²⁷ Папата на ова одговорил со испраќање на делегација во Константинопол со цел да го однесе неговиот протокол за обединување (*libellus*) кој ги содржел условите за надминување на расколот: признавање на одредбите од сите четири вселенски собори, анатемизирање на Акакиј и неговите приврзаници, како и бришење на нивните имиња од диптихот на Константинополската патријаршија. На 28. март 519 година константинополскиот патријарх го потпишал протоколот за обединување со што формално – правно била надмината акакиската шизма.²⁸

Меѓутоа во праксата и покрај формалното надминување на шизмата, воспоставувањето на единство одело бавно. Како што соопштува изворниот материјал²⁹, најголем отпор во прифаќањето на

²⁶ Епископите Алкиз и Гајаниј умреле во првите години од егзилот во Константинопол, а пак, Домниј и Евангелиј по извесно време биле вратени назад во нивните епископски седишта поради стравот од избувнување на немири поради нивниот егзил. (Marcellinus, *Chronica*, IX, 3 [ed. Brian Croke, Sydney 1995, 38 – 39])

²⁷ *Joannis Episcopi Constantinopolitani*, col.0429B – col.0429D (PL 63); сп. Антоу Владимировиќ Карташов, *Op. cit.*, 416.

²⁸ *Exemplum Libelli Joannis Episcopi Constantinopolitani*, col.0444A – col.0445B (PL 63); сп. Theophanis, *Chronographia*, A.M. 6011, 165 - 166, col.382 – col.386 (PG 108); Рајко Братој, *Op.cit.*, 59; Митко Б. Панов, *Борбата на Римската црква за црковно господство во Македонија...*, 70; Антоу Владимировиќ Карташов, *Op. cit.*, 416; *Историја на Македонскиот народ...*, т.I, 228; *The Cambridge History of Christianity...*, 18.

²⁹ *Le Liber Pontificalis I*, 52 (ed. L.Ducheshe, Paris 1955, 258); *Relatio Dorothei Episcopi Thessalonicensis*, col.0499D – col.0500B; *Epistola LXXIII, Ad Dorotheum Thessalonicensem Episcopum*, col.0500C – col.0500D (PL 63)

папскиот *libellus* имало од страна на епископите во Македонија предводени од солунскиот епископ Доротеј кој иако официјално воспоставил литургиско единство со папата, во практика водел дволична политика. Пролетта 519 година на враќање од Константинопол за Рим, во Солун престојувала папската делегација која побарала од Доротеј да го следи примерот на константинополскиот патријарх и да го потпише протоколот за обединување. На ваквото барање Доротеј одговорил дека ќе го потпише *libellus*-от веднаш откако ќе свика синод на неговата дијеза на кој ќе се формализира воспоставувањето единство со Римската црква.³⁰

Настаните кои следеле го покажале спротивното. Доротеј, имајќи ја безрезервната поддршка од граѓаните на Солун, воопшто не бил подготвен за помирување со Рим. Истата 519 година во градот допатувал пратеник на папата кој побарал од Доротеј јавно да стави потпис на протоколот за обединување. Тоа било причина за дополнителен револт сред свештенството и верниците кои под никакви услови не сакале *libellus*-от да биде потпишан. Тие, присуството на папскиот пратеник го протолкувале како закана за нивната црковна слобода и затоа побарале да биде извршена измена во текстот на протоколот за обединување. По одбивањето на папскиот пратеник да се изврши интервенција во текстот, Доротеј притиснат од свештенството и верниците, одбил да го потпише документот. Притоа, поради бесот на солунјаните, ситуацијата излегла од контрола: насобраниот народ извршил напад на куќата во која престојувала делегацијата од Рим при што животот го загубил нејзиниот сопственик, додека, пак, папскиот пратеник успеал да остане неповреден.³¹

На овој неочекуван развој на настаните во Солун веднаш реагирал папата кој го повикал Доротеј во Рим.³² Меѓутоа, наместо да сноси последици за настаните кои се случиле, солунскиот епископ Доротеј и презвитерот Аристид кој важел за негов близок соработник биле повикани во Константинопол каде што ја добиле поддршката од императорот и патријархот.³³ Оттука може да се заклучи дека иако формално ја вратил својата јурисдикција над Срkvата во Солун, односно епископиите во Македонија, во практиката папата бил прину-

³⁰ Epistola LXXIII, Ad Dorotheum Thessalonicensem Episcopum, col.0500C (PL 63); сп. Рајко Братож, *Op.cit.*, 59; Митко Б. Панов, Борбата на Римската црква за црковно господство во Македонија..., 70; Антов Владимировиќ Карташов, *Op.cit.*, 416.

³¹ Epistola LXXIII, Ad Dorotheum Thessalonicensem Episcopum, col.0500C (PL 63)

³² Ibidem.

³³ Рајко Братож, *Op.cit.*, 59; Митко Б. Панов, Борбата на Римската црква за црковно господство во Македонија..., 70.

ден да ја толерира проконстантинополската политика на Доротеј и подоцна на неговиот наследник Аристид.

За разлика од Солун, во Лихнидос победила проримската струја. Изворите сведочат за топлиот пречек кој го имала папската делегација која во почетокот на 519 година по Via Egnatia пристигнала во Лихнидос на патувањето кон Константинопол. За време на посетата на римската делегација, лихнидскиот епископ Теодорит безусловно го потпишал протоколот за обединување.³⁴

Во контекст на ова е писмото на лихнидскиот епископ датирано во мај 519 година упатено до папата Хормизд во кое ја изразува лојалноста кон Римската црква.³⁵ Во писмото се изразува воодушевување од надминувањето на расколот. Оттука тоа недвосмислено сведочи за блиските црковни врски меѓу епископијата во Лихнидос и Римскиот папа во почетокот на V век.

Dragan ZAJKOVSKI

THE CHURCH SITUATION IN MACEDONIA DURING THE ACACIAN SCHISM (484-518)

– *summary* –

During the Acacian schism, episcopal centers in Macedonia gained great importance in the struggle for supremacy between the Pope in Rome and the Patriarch of Constantinople. Bishops from Macedonia, led by Thessaloniki bishops, had been thus far loyal to Rome and took sides with Constantinople Patriarch. Therefore, Constantinople established the ecclesiastical authority in Macedonia.

The period of Acacian schism is filled with attempts by the Roman church to renew the Vicariate of Thessaloniki and thus to restore the lost positions in Macedonia and Illyric. This can be concluded from the papal letters sent to bishops in Macedonia in the period of Acacian schism.

³⁴ Relatio Dorothei Episcopi Thessalonicensis, col.0499D – col.0500B (PL 63)

³⁵ Exemplum Epistolae Theodoriti Episcopi Lignidensis Ad Hormisdam Papam, col.0452B – col.0452D (PL 63)